

Implementacija mera za promovisanje zaposlenjačlanova Romske, Aškalijske i Egipćanske zajednice u 2018.

Izveštaj procene Sektorske strategije Ministarstva
rada i socijalne zaštite 2018. –2022.

Artane Rizvanolli

Januar 2019. godine

*ovaj izveštaj je urađen uz podršku projekta “Kosovska inicijativa za integraciju KOSINT 2020”finansiranog od strane Fondacija za otvoreno društvo, sproveden od strane Kosovskog centar za obrazovanje (KEC)u partnerstvu sa Balkan Sunflowers (BSFK), Syri i Vizionit (SIV) i Roma andAshkaliaDocumentationCenter (RADC). Sadržaj ove publikacije, na bilo koji način se ne reflektuje stavove Fondacije za otvoreno društvo.

KEC se zahvaljuje zastupnicima Ministarstva za rad i socijalnu zaštitu, Agencije za zapošljavanje Republike Kosova, Kancelariji za dobro upravljanje (Kancelarija Premijera), i organizacijama civilnog društva, za informacije i njihov doprinos u ovom izveštaju.

Sadržaj

---

1. Uvod.....	4
2. Kontekst.....	5
3. Mere, aktivnosti i postignuti rezultati.....	8
3.1 Mera 1: Istraživanje, određivanje polno senzitivnih pokazatelja i izveštavanje o stanju tržišta rada.....	8
3.2 Mera 2: Poboljšanje zastupanja romske i aškalijske zajednice u zaposlenju u javnim institucijama i javnim preduzećima.....	9
3.3 Mera 3: Istraživanje i primena mera afirmativnih radnji za zaposlenost Romske i Aškoalijske zajednice i.....	11
3.4 Mera 4: Procena potreba i efikasnosti usluga zaposlenosti AMTR.....	13
3.5 Mera 5: Dizajniranje/modifikacija usluga zaposlenosti i aktivnih mera rada u skladu sa potrebama romske i aškalijske zajednice.....	14
3.6 Mera 6: Organizacija informativnih kampanja za usluge zaposlenosti i aktivne mere tržišta rada.....	15
3.7 Mera 7: Promovisanje uspešnih slučajeva članova romske i aškalijske zajednice u tržištu rada.....	16
4. Zaključci i preporuke.....	17

1. Uvod

Cilj ovog izveštaja je procena nivoa postignutih rezultata i primena aktivnosti i mera predviđenih u Sektorskoj strategiji Ministarstva za rad i socijalnu zaštitu 2018.–2022.u vezi promovisanja zaposlenosti romske, aškalijske i egipćanske zajednice tokom 2018. godine.

U cilju ovoga, analizirani su strateški dokumenti, analize, godišnji izveštaji kao i podaci izdati od strane relevantnih institucija iz prethodnih godina, sa posebnim fokusom na podatke za 2018. godinu. Takođe, intervjuisani su zastupnici relevantnih institucija uz pomoć polustrukturisanog upitnika:

Odeljenje za rad i zapošljavanje, Ministarstvo rada i socijalnu zaštitu

Agencija za zapošljavanje Republike Kosova

Kancelarija za dobro upravljanje, Kancelarija premijera u Vladi Kosova

Uzimajući u obzir da je realizacija jednog dela mera i aktivnosti Sektorske strategije MRSZ predviđena da se obavi uz saradnju sa organizacijama civilnog društva ili od strane ovih organizacija, i u cilju sakupljanja potpunih informacija sa terena za potrebe ovog izveštaja, organizovano je sledeće:

Grupni intervju (takođe polustrukturiran) sa zastupnicima projekata ili nevladinih organizacija (NVO) koji se uglavnom ili ekskluzivno bave pitanjima romske, aškalijske i egipćanske zajednice na Kosovu. Balkan Sunflowers, Nevo Koncept, Syri i Vizionit, TerresdesHommes, The IdeasPartnership, Mreža organizacija romskih, aškalijskih i egipćanskih žena.

Na osnovu gore navedenih izvora, u izveštaju su sažeta postignuća iz 2018. godine, u oblasti promovisanja zaposlenosti romske, aškalijske i egipćanske zajednice na Kosovu, sa posebnim fokusom na aktivnosti, mere i rezultate predviđene Sektorskom strategijom Ministarstva rada i socijalnu zaštitu 2018. – 2022, koja se u ovoj oblasti poziva na Strategiju o uključenju zajednica Roma i Aškalija u Kosovskom društvu 2017. – 2021.

Izveštaj je organizovan na sledeći način: Sekcija 2 predstavlja kontekst ove analize i sažete strateške dokumente relevantne za ovu oblast. Sekcija 3 predstavlja mere, aktivnosti i rezultate predviđene Sektorskom strategijom Ministarstva za rad i socijalnu zaštitu 2018. – 2022. (kao i Strategije o uključenju zajednice Roma i Aškalija u Kosovskom društvu 2017. – 2021.) kao i nivo postignuća istih tokom 2018. godine. U sekciji 4, sažeti su nalazi i pružaju se nekoliko preporuka za primenu ove oblasti strategije tokom narednih godina.

2. Kontekst

Iako na Kosovu nedostaju službeni podaci u vezi pokazatelja tržišta rada raspoređeni na opštinskom nivou, razne analize ukazuju da je stanje zaposlenosti romske, aškalijske i egipćanske zajednice veoma teško, kao što je sažeto u Strategiji za uključenje zajednica Roma i Aškalijska u Kosovskom društvu 2017. – 2021. Ove zajednice imaju najveću stopu nezaposlenosti i najmanju stopu zaposlenosti uporedno sa albanskom većinom kao i ostalim manjinskim zajednicama na Kosovu. Na primer, Izveštaj ljudskog razvoj 2010. procenjuje da je stopa nezaposlenosti ovih zajednica u 2009. godini bila oko 58 odsto, u odnosu prosečnu stopu stanovništva¹ odsto. Dok je nekoliko godina kasnije procenjeno da je u opštini Obilić i Kosovo Polje stopa nezaposlenosti Romske, Aškalijske i Egipćanske zajednice 7 odsto, uporedno sa 40 odsto za Albance i 21 odsto za Srbe². Što više, radna mesta u kojima su angažovane ove zajednice su često privremena, i sastoje se od fizičkog rada koji ne zahteva visoku obuku i koja nisu dobro plaćena³, dok su ove zajednice pod-zastupane u javnim institucijama i javnim preduzećima⁴, ipak postoji zakonski okvir kojim je osigurano njihovo uključenje u zapošljavanju u javnom sektoru.

Uzimajući u obzir ovu situaciju, zaposlenost je jedan od identifikovanih oblasti kao oblast od bitne važnosti za integraciju ovih zajednica (zajedno sa obrazovanjem, društvenoj dobrobiti i zdravstvu) u Strategiji za uključenje zajednica Roma i Aškalijska u Kosovskom društvu 2017. – 2021., usvojenoj od strane Kosovske Vlade u aprilu mesecu 2017. godine. Bitno je naglasiti da je ova strategija početno posvećena Romske, Aškalijske i Egipćanske zajednici, međutim Vlada Kosova je uklonila Egipćansku zajednicu iz predviđenih mera u Strategiji u završnoj fazi usvajanja iste, nakon što je sastavljen završni nacrt ovog strateškog dokumenta u sveobuhvatnom procesu tokom kojeg su sarađivale Kancelarija za dobro upravljanje (KDU) u sklopu Kancelarije premijera u Vladi Kosova, odgovarajuća ministarstva i brojne organizacije civilnog društva na Kosovu koje se bave pitanjima ovih zajednica.

¹ Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP), Izveštaj o ljudskom razvoju 2010.

² Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP), Community Vulnerability Assessment Report, 2013.

³ Kosovska fondacija za otvoreno društvo (KFOS), Stanje Romske, Aškalojske i Egipćanske zajednice na Kosovu, 2010, i Međunarodna organizacija rada (ILO), Tranzicija mladih u dobrom poslu: Dokazi sa Kosova, Dokument politika zaposlenosti ILO 2007/4.

⁴ Sh.Berishaza Kosovski demokratski institut (KDI), Parlamentarno istraživanje: Zastupanje manjinskih zajednica u civilnoj službi, 2016, i Kancelarija Premijera/Kancelarija za pitanja zajednica, Procena zaposlenosti manjinskih zajednica u civilnoj službi i javnim preduzećima na Kosovu, 2013.

Iako se završna verzija Strategije usvojena od strane Vlade Kosova jedino odnosi na Rome i Aškalije, veoma je ohrabljujuća činjenica da su suprotno ovome Kosovske institucije nastavile da rade za integraciju sve tri zajednice bez razlika, uzimajući u obzir eventualne razlike između njih, sve ove tri zajednice se suočavaju sa istim izazovima u oblasti zapošljavanja. Uključenje ove zajednice u redovnim aktivnostima (kao što su forumi, zajednički sastanci, itd) kao i u specifičnim aktivnostima za uključenje njihove integracije tokom 2018. godine (i nastaviće se u 2019. godini) potvrđuje KSZ. Isto tako, Ministarstvo rada i socijalne zaštite (MRSZ) u svojoj Sektorskoj strategiji 2018. – 2022., kao i u Polici zaposlenosti za Agenciju za zapošljavanje Republike Kosovo 2019. – 2021. odnosi se na sve tri zajednice u ciljevima i aktivnostima koji su predviđeni u promovisanju zapošljavanja ka Kosovu.

U oblasti zaposlenosti, Sektorska strategija MPSZ 2018. – 2022. predviđa Strateški cilj 1, i Specifične ciljeve pored ovog cilja, jedan od kojih je poboljšanje nivoa zapošljavanja članova Romske, Aškalijske i Egipćanske zajednice (vidi Kvadrat 2.1).

Strateški cilj 1: Smanjenje neaktivnosti, povećanje zaposlenosti, razvijanje sposobnosti u skladu sa potražnjama tržišta rada i bolje administriranje tržišta rada.

Specifični cilj 1.1: Ojačanje kapaciteta javnih usluga zapošljavanja

Specifični cilj 1.2: Proširenje usluga zapošljavanja i MATP-a, kao i povećanja efikasnosti i njihovog kvaliteta

Specifični cilj 1.3: Pružanje kvalitativnih usluga profesionalnog usavršavanja u skladu sa potražnjama tržišta rada

Specifičan cilj 1.4: Povećanje zapošljavanja mladih

Specifični cilj 1.5: Poboljšanje nivoa zaposlenosti članova Romske, Aškalijske i Egipćanske zajednice (aktivnosti predviđene u Strategiji za uključenje zajednice Roma, Aškalija i Egipćana* u Kosovskom društvu 2017.-2021.)

*Imajte na umu da se Sektorska strategija MRSZ u vreme nacрта iste odnosi na dokumenat Strategije za uključenje Zajednice Roma, Aškalija i Egipćana, pre nego što je Egipćanska zajednica izuzeta iz teksta u završnoj formi

Kvadrat 2.1: Ciljevi Sektorske strategije MRSZ 2018 – 2022

Izvor: Sektorska strategija MRSZ 2018 – 2022

Što se tiče Specifičnog cilja 1.5 koji se odnosi na nivo zaposlenosti članova romske, aškalijske i egipćanske zajednice, Sektorska strategija MRSZ MPMS 2018. – 2022.ne predviđa dodatne specifične aktivnosti, već se odnosi na Strategiju za uključenje Romske, Aškalijske i Egipćanske zajednice u Kosovskom društvu 2017. – 2021.Uzimajući u obzir realne mogućnosti kreatora politike da utiču na nivo zaposlenosti ovih zajednica u uslovima ekonomskog tržišta, kao i zakonski okvir koji je na snazi, gde poslednji predstavlja mere i aktivnosti koje se mogu sažeti na sledeći način:

Podsticanje primene zakonskog okvira koji reguliše zastupanje manjinskih zajednica u zapošljavanje u civilnoj službiu dobit zapošljavanja ovih zajednica.

Podsticanje zaposlenosti ovih zajednica u javnom i privatnom sektoru u tržištu rada putem aktivnih mera koje obavlja Agencija za zapošljavanje Republike Kosova (AZRK)⁵, uključujući mere koje podstiču poslodavce da zaposle članove ovih zajednica (kao npr. subvencija plata) i one koje podižu sposobnosti onih koji traže posao a koji su deo ovih zajednicama kako bi se pripremili za radna mesta u skladu sa potrebama tržišta rada (kao npr. profesionalno usavršavanje).U sklopu ovih aktivnosti obuhvaćeno je i informisanje ovih zajednica za mogućnosti zapošljavanja koje pruža AZRK, kao i preduslov koji će omogućiti poboljšanje pristupa na usluga i mere koje su im na dispoziciji.

Sledeća sekcija pruža detaljni prikaz mera i aktivnosti predviđenih u ovim strateškim dokumentima, kao i nivo implementacije istih i poboljšanje u postizanju predviđenih rezultata (u delovima u kojima su pristupni podaci) tokom 2018. godine.

Uzimajući u obzir da za Strategiju za uključenje zajednica Roma i Aškalijske u Kosovskom društvu 2017. – 2021., aktivnosti koje su prenete u Sektorskoj strategiji MRSZ 2018 – 2022, postoji Okvir za procenjivanje koji je podržan projektom finansiranim od strane Evropske unije „Kosovska mreža za obrazovanje i zaposlenost– KEEN”⁶, te je ovaj okvir uzet u obzir tokom realizacije ovog procenjivanja. Takođe, treba naglasiti da suprot činjenici da se Strategija za uključenje zajednica Roma i Aškalijske u Kosovskom društvu 2017 – 2021 jedino odnosi na Romsku i Aškalijsku zajednicu, tokom ove procene izvestiće se statistike i aktivnosti za sve tri zajednice (Roma, Aškalijske i Egipćanske) iz dva razloga: (i) da bi na potpun način reflektovali aktivnosti institucija, koje, kako je gore navedeno, nastavljaju sa angažovanjem u poboljšanju statusa ovih triju zajednica i, (ii) iz praktičnih i tehničkih razloga koji su u vreme nacrta Strategije statistike koje su numerisane za tu godinu (npr. učešće ovih zajednica u aktivnim merama u tržištu rada) uzimajući u obzir sve tri zajednice, te prema tome svaka metodološka promena u ovoj fazi učiniće besmisleno upoređenje između trenutnih izazova i tih koji su uzeti kao osnov.

⁵ Primitite da Strategija za uključenje zajednica Roma i Aškalijske u Kosovskom društvu 2017. – 2021.Odnosi se na ove kao “mere realizovane od strane MRSZ”, pošto je ovo bila praksa do ustanovljavanja i funkcionalizovana AZRK koja je trenutno zadužena za sprovođenje aktivnih mera tržišta rada, dok MRSZ ima ulogu kreatora politika u oblasti promovisanja zaposlenosti.

⁶ Kosovska mreža za obrazovanje i zaposlenost (KEEN), Strategija za uključenje zajednica Roma i Aškalijske u Kosovskom društvu 2017. – 2021.: Okvir nadgledanja, 2017.

3. Mere, aktivnosti i postignuti rezultati

3.1 Mera 1: Istraživanje, određivanje polno osetljivih pokazatelja i izveštavanje povodom stanja u tržištu rada

Prva masa koja se pojavljuje u Strategiji u oblasti zaposlenosti je „Istraživanje, određivanje polno osetljivih pokazatelja i izveštavanje o stanju tržišta rada za članove romske, aškalijske i egipćanske zajednice i njihove dobiti od usluge/masa koje pruža MRSZ ⁷”.

U sklopu ove mere predviđa se analiza mogućnosti korišćenja postojećih podataka, sa posebnom koncentracijom na periodične izvore podataka kao što je Anketa radne snage (ARS) i Sistem informacija tržišta rada (SITR) i ARRK, koji omogućavaju nadgledanje stanja tržišta rada ovih zajednica. Podaci bi trebali da sadrže: nivo/stopu zaposlenosti ovih zajednica u celosti kao i osnov sektora/kategorije zaposlenosti (redovan posao ili privremen, formalan ili neformalan posao, ekonomska aktivnost, javni/privatni sektor); i ostali osnovni pokazatelji tržišta rada (stopa zaposlenosti, stopa učešća u tržištu rada). Tokom istraživanja nisu nađene bilo kakve statistike ili izveštaju koji dokazuju da je ova aktivnost realizovana. Takođe, na osnovu intervjua sa institucijama i NVO-ima koje se bave pitanjima romske, aškalijske i egipćanske zajednice nije identifikovan nijedan konkretan korak kako bi se realizovala ova aktivnost. Treba se naglasiti da je tokom istraživanja identifikovano nekoliko izveštaja objavljenih u 2018. godini, koji prikazuju stanje Romske, Aškalijske i Egipćanske zajednice u tržištu rada: (i) Međunarodna organizacija rada (ILO) objavila je istraživanje perspektive i iskustva mladih ovih zajednica u tri opštine (Đakovica, Kosovo Polje i Gračanica), sa koncentrisanjem na izazove i mogućnosti nalaženja dostojnog posla⁸; i (ii) NVONevo Koncept je objavila analizu stanja radnika ovih zajednica u Opštini Prizren⁹. Međutim, svi relevantni podaci od kojih se sadrže ove analize ne sadrže poboljšanje u kontekstu ove aktivnosti Strategije pošto ne pružaju podatke na državnom nivou i standardne statistike tržišta rada kao što su stopa zaposlenosti, stopa nezaposlenosti, itd.

Takođe, u okviru Mera 1 predviđeno je da se pojedinačno izvesti za svaku od ovih zajednica u vezi opštih statistika sakupljenih putem SIMP ARRK, kao što su broj registrovanih lica koji traže posao, lica koja traže posao čije je zaposlenje posredovano, broj učesnika u profesionalnim treninzima i ostale aktivne mere tržišta rada. Ova aktivnost je realizovana, kako dokazuje godišnji izveštaj AZPK iz 2017¹⁰. godine Rad i zapošljavanje, koji po prvi put izveštava sve statistike SIMP-a za sve tri zajednice posebno ¹¹.

⁷ Primetite da u novom institucionalnom kontekstu, ova mera se treba referirati merama koje pruža AZRK.

⁸ Međunarodna organizacija za rad (ILO), Promovisanje mogućnosti za dostojan posao mladih Roma, Aškalijske i Egipćanske zajednice na Kosovu 2018.

⁹ Nevo Koncept, Analiza trenutnog stanja radnika Romske, Aškalijske i Egipćanske zajednice u Opštini Prizren, 2018.

¹⁰ Agencija za zapošljavanje u Republici Kosovo (AZRK), Rad i zaposlenost: Godišnji izveštaj 2017., 2018.

¹¹ Godišnji izveštaj za 2017. godine, nije objavljen, ipak AZRK je obezbedila isti za svrhe ovog istraživanja.

Masa 1: Istraživanje, određivanje polno senzitivnih pokazatelja i izveštavanje o stanju tržišta rada romske, aškalijske i egipćanske zajednice i o njihovim dobitima od ovih usluga/mera koje pruža MRSP.

Aktivnost 1.1: Određivanje polno senzitivnih pokazatelja zapošljavanja i karakteristike rada ovih zajednica iz podataka Ankete o ojačanju radne snage.

Pošto postoje nekoliko studija u ovoj oblasti od strane raznih organizacija, tokom 2018. godine nije postignuto poboljšanje u realizaciji ove aktivnosti kao što je predviđeno.

Aktivnost 2.1: Redovno izveštavanje podataka u vezi dobiti članova ovih zajednica od strane usluga i mera koje pruža MRSZ. Ova aktivnost je realizovana tokom 2018. godine.

Kvadrat 3.1: Sažetak nalaza za Meru 1

3.2 Mera 2: Poboljšanje učešća Romske, Aškalijske i Egipćanske zajednice u zapošljavanju pri javnim institucijama i javnim preduzećima

Još od 2010. godine, Zakon 03/L-149 o Civilnoj službi Republike Kosovo predviđa zastupanje manjinskih zajednica u civilnoj službi putem minimalne kvote od 10 posto na centralnom nivou i proporcionalnom zastupanju u demografskom sastavu na opštinskom nivou. Ova mera predviđa redovno nadgledanje i izveštavanje o primeni postojećeg zakonskog okvira, sa posebnim fokusom na zastupanje u smislu sastava populacije na opštinskom nivou; ali i na centralnom nivou nema specifičnih kvoti za svaku zajednicu pojedinačno. U slučaju zastoja primene zakonskog okvira, mera predviđa potrebu za istraživanjem uzroka i trebaju se primeniti mere po potrebi. Uzimajući u obzir prirodu ovih aktivnosti, predviđeno je da se ove aktivnosti sprovode od strane NVO-a, uz podršku donatora. Tokom istraživanja nisu identifikovane nove analize povodom ovog pitanja od usvajanja Strategije (poslednju analizu je obavio KDI u 2016. godini¹²) ili aktivnosti (okrugli stolovi, itd.) sa namerom podizanja svesti institucija i javnosti i zalaganju za veće uključenju romske, aškalijske i egipćanske zajednice u zaposlenosti u javnom sektoru. Ipak, treba naglasiti da KDUu svom godišnjem izveštaju o primeni Strategije za uključenja zajednica Roma i Aškalijska u Kosovskom društvu 2017. – 2021. za 2017. godinu, izveštava o stanju zaposlenosti ovih zajednica u ministarstvu i ostalim institucijama na centralnom nivou¹³.

¹² Sh.Berisha za Demokratski institut Kosova (KDI), Parlamentarno istraživanje: Zastupanje manjinskih zajednica u civilnoj službi, 2016.

¹³ Kancelarija za dobro upravljanje (KDU), Prvi izveštaj o primeni Strategije i Plana delovanja za uključenje zajednica Roma i Aškalijska u Kosovskom društvu 2017. – 2021. za 2017. godinu, 2018.

Mera takođe predviđa specifično targetovanje ovih zajednica u angažovanju u svojstvu savetnika za zapošljavanje (nakon obuke ovih savetnika), što će pomoći u ojačanju pristupa institucija ovim zajednicama i ojačanju poverenja istih u institucije. Ni ovo nije realizovano u 2018. godini, te je AZRK izrazila da se targetovanje članova ovih zajednica ne može obaviti jer u javnim konkursima proces regrutacije je regulisan u smislu zakona i ne dozvoljava takve uslove u konkursu.

Mera 1: Poboljšanje zastupanja romske, aškalijske i egipćanske zajednice u zapošljavanju u javnim institucijama i javnim preduzećima

Aktivnost 2.1: Nadgledanje situacije zaposlenosti u javnim institucijama i opštinama sa većim učešćem ovih zajednica.

Ova aktivnost nije realizovana tokom 2018. godine

Aktivnost 2.2: Nadgledanje stanja zapošljavanja u javnim institucijama na centralnom

Ova aktivnost, kako je predviđeno u Strategiji, nije realizovana tokom 2018. godine, iako KDUu svom godišnjem izveštaju o sprovođenju Strategije za uključivanje zajednice Roma i Aškalijske u Kosovskom društvu za 2017. – 2021. za 2017. godinu, izvestila o stanju zaposlenosti ovih zajednica u ministarstvu i ostalim institucijama na centralnom nivou.

Aktivnost 2.3: Informisanje i zalaganje, zasnovano na rezultate istraživanja.

Ova aktivnost sledi prethodne aktivnosti 2.1 i 2.2, te se prema tome podrazumeva da isti nije mogla da se realizuje.

Aktivnost 2.4: Zapošljavanje savetnika iz ovih zajednica opštinama sa većim brojem lica ovih zajednica koja traže posao.

Ova aktivnost nije realizovana tokom 2018. godine te postoje sumnje da li su slične forme regrutiranja na etničkoj bazi uopšte moguće u zakonskom okviru koji je na snazi.

Aktivnost 2.5: Obuka angažovanih savetnika za zapošljavanje

Ova aktivnost sledi prethodnu aktivnost 2.4, te se prema tome smatra da ista nije mogla da se realizuje.

Kvadrat 3.2: Sažetak nalaza za Meru 2

3.3 Mera3: Istraživanje i primena mera afirmativnih radnji za zaposlenost romske i aškalijske zajednice

Mera 3 predviđa analizu potencijalnih afirmativnih mera (uključujući međunarodnu praksu u ovoj oblasti) koje se mogu koristiti u zapošljavanju romske i aškalijske zajednice za biznise i ne-profitabilne organe. Istraživanje će se posebno fokusirati na ostvarivanje istih i realizaciju na valjan način (npr. definisanje mere; kriterijumi za profit; procedure za procenu kriterijuma, uključujući verifikaciju etničku pripadnost zaposlenog). Iako je tokom 2018. godine postojao izveštaj od obavljen strane Kosovskog centra za obrazovanje (KEC) koji je među ostalog analizirao međunarodne prakse u promovisanju zaposlenosti romske zajednice u ostalim državama u Evropi, a koji delimično doprinosi u realizaciji ove mere, ova aktivnost nije ostvarena onako kako je i predviđena.

Mera takođe predviđa da se nastavi primena kvote kao mera afirmativne radnje za šeme mera tržišta rada i za profesionalnu obuku, i da se iste odrede na specifičan način za ove zajednice. Tokom 2018. godine, nisu postavljene kvote za ove zajednice, ali ipak obeleženo poboljšanje u tretiranju pitanja zaposlenosti članova ovih zajednica u ključnom dokumentu kreatora politike u oblasti promovisanja zaposlenosti od strane MRSZ, Politici zapošljavanja za Agenciju za zapošljavanje u Republici Kosovo 2019. – 2021. Iako kvote za specifične šeme nisu predviđene, ovaj dokument reflektuje aktivnosti predviđene u Strategiji o promovisanju zaposlenosti ovih zajednica i predviđa ciljeve za AZRK za uključenje Romske, Aškalijske i Egipćanske zajednice u aktivne mere tržišta rada, uključujući profesionalnu obuku koju pruža Centar za profesionalnu obuku, kao što sledi:

Tabela 3.1: Ciljevi za uključenje Romske, Aškalijske i Egipćanske zajednice

Pokazatelji	Početno stanje		Ciljevi	
	2017	2019	2020	2021
% lica romske, aškalijske i egipćanske zajednice koji su pridobili od aktivnih mera tržišta rada	3%	4%	5%	6%
% lica romske, aškalijske i egipćanske zajednice koji su posredovani u zapošljavanju	3.4%	4%	5%	6%

Izvor: MRSZ, Politika zapošljavanja za Agenciju za zapošljavanja Republike Kosova 2019. – 2021.

Iako Politika za zapošljavanje predviđa dvostruko učešće članova Romske, Aškalijske i Egipćanske zajednice, treba se naglasiti da osnov (početno stanje) za 2017. godinu koje je upotrebljeno u ovom dokumentu je niže od prethodne godine (6 posto) koje je upotrebljava u Strategiji za uključenje Romske i Aškalijske zajednice u Kosovskom društvu 2017. – 2021., koja se odnosi na Sektorsku strategiju Ministarstva za rad i socijalnu zaštitu 2018. – 2022. Prema tome, i cilj za 2021. godinu od 6 posto je veoma nizak od cilja od 10 posto koji je postavljen u Strategiji za istu godinu. Takođe je vredno naglasiti da tokom 2018. godine, ovo učešće je bilo jedino 2.6 posto.

Mera 3: Istraživanje i primena afirmativnih radnji u zapošljavanju romske i aškalijske zajednice

Aktivnost 3.1: Istraživanje mera afirmativnih radnji koje su funkcionisale u ostalim državama Iako je tokom 2018. godine postojao izveštaj od strane Kosovskog centra za obrazovanje (KEC) koji je analizirao međunarodne prakse u promovisanju zapošljavanja romske zajednice u ostalim državama u Evropi, koji delimično doprinosi u realizaciji ove mere, ova aktivnost nije ostvarena onako kako je predviđena.

Aktivnost 3.2: Primena kvoti u aktivnim merama tržišta rada (uključujući profesionalnu obuku) Iako kvote nisu sprovedene tokom 2018. godine, ključni dokument kreatora politike u oblasti promovisanja zaposlenosti od strane MRSZ, Politika zapošljavanja za Agenciju zapošljavanja Republike Kosovo 2019. – 2021., postavlja godišnje ciljeve za uključenje Romske, Aškalijske i Egipćanske zajednice. Ipak, ovi ciljevi nisu saglasni sa Strategijom, sa ciljem uključenja od 6 posto u 2021. godini, dok strategija predviđa uključenje od 10 posto. Tokom 2018. godine, ovo učešće je bilo samo 2.6 posto.

Kvadrat 3.2: Sažetak nalaza za Meru 3

3.4 Mera 4: Procena potreba i efikasnosti usluga zaposlenosti i AMTR

Mera 4 obuhvata procenu potreba i specifičnih izazova Romske, aškalijske i Egipćanske zajednice, i procenu efikasnosti usluga zaposlenosti i AMTR (uključujući profesionalnu obuku) koje su realizovane u prošlosti; iste će biti osnovni sastav dizajniranja ili preinačenja usluga i AMTR u skladu sa potrebama ovih zajednica. Analiza će uključiti percepcije ovih zajednica i njihovu procenu u vezi pristupa i efikasnosti ovih usluga/mera, kao i objektivna merila efikasnosti istih ako što su status zapošljavanja korisnika i održivost zapošljavanja. Tokom 2018. godine je identifikovano nekoliko izveštaja koji delimično adresiraju ove aktivnosti, tačnije pitanje identifikacije potreba i specifičnih izazova članova romske, aškalijske i egipćanske zajednice u odnosu na zaposlenost (dva izveštaja objavljena od strane KEC-a i jedan od strane ILO-a), kao i njihove percepcije u vezi pristupa uslugama/merama promovisanja zaposlenosti efikasnost istih. Ipak, postojeći izveštaji pridaju malo značenja u smislu merila efikasnosti usluga i mera putem rigorozne metodologije i objektivnih mera kao što je status zapošljavanja korisnika usluga/mera, održivost zapošljavanja, uticaj u budućnosti, kvalitet radnog mesta, itd. AZRK je po prvi put obavila istraživanje o efektu aktivnih mera (uključujući profesionalnu obuku) koje pruža svim korisnicima, i preduzeće se naponi da se ovo uradi na nivou raznih zajednica ako podaci to dozvoljavaju.

Mera 4: Procena potreba i efikasnost usluga zapošljavanja i aktivna mera tržišta rada

Aktivnost 4.1: Nacrt analize potreba i efikasnosti usluga/aktivnih mera tržišta rada za ove dve zajednice. Nekoliko istraživanja (obavljena od strane KEC-a i ILO-a) u 2018. godini doprineli su delimičnoj realizaciji ove aktivnosti istraživanjem potreba, izazova i percepcija članova romske, aškalijske i egipćanske zajednice, ipak (rigorozna) studija efikasnosti mera i usluga nije realizovana.

Kvadrat 3.4: Sažetak nalaza za Meru 4

3.5 Mera 5: Dizajniranje/modifikacija usluga zapošljavanja i aktivne mere zaposlenosti u skladu sa potrebama romske i aškalijske zajednice

Mera 5 predviđa da se na osnovu svih procena potreba i efikasnosti usluga i aktivnih mera tržišta rada koje su ranije realizovane, dizajniraju/modifikuju usluge i aktivne mere ili po potrebi da se pruže dodatne usluge (npr. kursevi jezika ili pokrivanje troškova transporta) kako bi se osiguralo uključanje Romske i Aškalijske zajednice. Ovo bi se uradilo aktivnom učešću NVO-a romske i aškalijske zajednice, uključujući, među ostalog, obuku i praktični rad (subvencijom) u privatnom sektoru; subvencija plata za određeni vremenski period; mera za razvoj samo-zapošljavanja, uključujući grantove za početak biznisa.

Iako nove usluge ili mere nisu specifično dizajnirane za ove zajednice, AZRK je nastavila sa pružanjem aktivnih mera ovim zajednicama. Tokom 2018. godine, pridobili su od aktivnih mera tržišta rada 48 članova romske zajednice, 115 aškalijske zajednice i 60 egipćanske zajednice, što ukupno ne dostiže šifru of 300 dobitnika godišnje kao što predviđa Strategija (vidi tabelu 3.2). Ipak, broj dobitnika grantova za osnivanje biznisa iz ovih zajednica je bio 4 puta veći od predviđenog broja (40u odnosu na 10); ovo do neke mere reflektuje fokus institucija i donatora u podržavanju povratnika iz Evropskih zemalja putem grantova samo-zapošljavanja, znatan deo koji pripadaju ovim triju zajednicama.

Tabela 3.2: Dobit aktivnih mera tržišta rada od strane AZRK

Aktivna mera tržišta rada asa	Rom	Aškalijske	Egipćani	Ukupno
Profesionalna obuka pri CPO	26	60	38	124
Samo-zapošljavanje	7	19	14	40
Obuka na poslu	9	14	2	25
Profesionalna praksa	3	10	2	15
Subvencija plate	2	8	4	14
Javni posao	1	4	0	5
Ukupno	48	115	60	223

Izvor : SIMP AZRK

U odnosu na dobit ovih zajednica od strane usluga posredovanja redovnog zapošljavanja, tokom 2018. godine, došlo je do povećanja u odnosu na prethodnu godinu za 11%; u 2018. godini 112 članova ovih zajednica je posredovano u zapošljavanju (38 Roma, 40 Aškalijske, 44 Egipćana), u odnosu na prethodnu godinu gde je bilo 110. Tokom 2018. godine, takođe je došlo do bitnog povećanja učešća ovih zajednica u ukupnom broju posredovanja redovnog zaposlenja, za 3.8 posto, uporedno sa 2017. godinom gde je bilo 2.9 posto.

Kvadrat 3.5: Sažetak nalaza za Meru 5

Masa 5: Dizajniranje/modifikacija (dodatnih) usluga u zaposlenju i aktivne mere tržišta rada, uključujući profesionalnu obuku, u skladu sa potrebama romske i aškalijske zajednice

Aktivnost 5.1: Tokom 2018. godine nisu dizajnirane (ili modifikovane) aktivne mere tržišta rada/ usluga specifičnog zaposlenja

Uslov za ispunjavanje potreba članova romske, aškalijske i egipćanske zajednice.

Aktivnost 5.2: Pružanje:

a) Aktivne mere tržišta rada (300 dobitnika godišnje); Grantovi za osnivanje biznisa lako ne postoje specifične mere za članove ovih zajednica AZRK je nastavila da pruža aktivne mere u tržištu rada za ove zajednice. Tokom 2018. godine, 223 člana romske, aškalijske i egipćanske zajednice je pridobilo od aktivnih mera rada.

b) Grantova za osnivanje biznisa (10 godišnje)

Tokom 2018. godine, dodeljeno je 40 grantova za osnivanje biznisa za članove romske, aškalijske i egipćanske zajednice.

3.6 Mera 6: Organizovanje informativnih kampanji za usluge zapošljavanja i aktivne mere tržišta rada

Mera 6 predviđa organizovanje informativnih kampanji dizajniranih na taj način na koji bi se osigurao pristup Romskoj i Aškalojskoj zajednici, uzimajući u obzir medije i načine komunikacije koje koriste ove zajednice; kampanje bi obuhvatile posete savetnika za zapošljavanje na terenu. Kampanje bi iskoristile postojeće kapacitete i pristup zajednicama u nastavnim centrima i NVO-ima ovih zajednica. Tokom istraživanja su identifikovani slučajevi takvih aktivnosti uz inicijativu civilnog društva u nekoliko opština (npr. u Orahovcu, Prizrenu i Mitrovici). Ipak, na nivou AZRK, organizacije koja se suočila sa izazovima institucionalne transformacije, nije bilo informativnih kampanji. AZRK se u ovoj fazi angažovala u sakupljanju informacija i percepcijama svih građana za usluge koje pruža AZRK (putem anketa), nakon koje se planiraju sveobuhvatne informativne kampanje, što znači da targetuju nezaposlene i ona lica koji traže posao, uključujući i manjinske zajednice.

Ako se broj upisanih nezaposlenih lica uzme kao indikator za nivo informisanja o uslugama i aktivnim merama tržišta rada koje pruža AZRK, ne primećuje se ikakva (bitna) razlika tokom 2018. godine. Tokom ove godine, broj nezaposlenih ovih triju zajednica je bio 5225 (1751 Roma, 2637 Aškalijske, 837 Egipćana), što ukupno čini 5.5% upisanih nezaposlenih lica. Tokom 2017. godine, ova šifra je bila 5155 (1784 Roma, 2641 Aškalijske, 720 Egipćana, dok je ukupan broj nezaposlenih bio isti.

Mera 6: Organizovanje informativnih kampanja za usluge zapošljavanja i aktivne mere tržišta rada, uključujući profesionalnu obuku.

Aktivnost 6.1: Organizovanje informativnih kampanja sa članovima romske i aškalijske zajednice. Tokom 2018. godine u nekoliko slučajeva je bilo sličnih kampanji uz inicijativu organizacija civilnog društva u nekoliko opština (npr. u Orahovcu, Prizrenu i Mitrovici) ali još uvek nije bilo kampanji ili sistematskih aktivnosti promovisanja od strane AZRK, niti za targetovane ni za opšte.

Kvadrat 3.6: Sažetak nalaza za Meru 6

3.7 Masa 7: Promovisanje uspešnih slučajeva u tržištu rada članova romske i aškalijske zajednice

Mera 7 predviđa promovisanje slučajeva članova romske i aškalijske zajednice koji su postigli uspeh u zapošljavanju ili samo-zapošljavanju/biznisu, sa posebnim fokusom na žene. AZRK tokom istraživanja nije identifikovala nijedan takav slučaj.

Mera 7: Promovisanje uspešnih slučajeva u tržištu rada članova romske i aškalijske zajednice

Aktivnost.1: Emitovanje promotivnih video klipova
Ova aktivnost nije realizovana tokom 2018. godine

Kvadrat 3.7: Sažetak nalaza za Meru 7

4. Zaključci i preporuke

Ovim izveštajem je procenjen nivo primene mera, aktivnosti i rezultata (u delovima u kojima su ti podaci dozvoljavali) posvećenim u poboljšanju zapošljavanja Romske, Aškalijske i Egipćanske zajednice na osnovu Sektorske strategije MRSZ 2018. – 2022. koja se za ovo pitanje odnosi na Strategiju za uključenje zajednica Roma i Aškalija u Kosovskom društvu 2017. – 2021.

Istraživanje je zasnovano na istraživanje i ponovni pregled strateških dokumenata, analiza, podataka i ostalih relevantnih dokumenata u ovoj oblasti koji su objavljeni tokom 2018. godine, kao i na osnovu polustrukturalnih intervjua (individualnih ili grupnih) sa relevantnim institucijama i organima civilnog društva koje se bave pitanjima Romske, Aškalijske i Egipćanske zajednice.

Tokom 2018. godine, zabeleženo je poboljšanje u nekoliko aktivnosti ove strategije, ipak neke su jedino delimično sprovedene:

Po prvi put u godišnjem izveštaju AZRK Posao i zaposlenost za 2017 godinu, započelo je izveštavanje statistika od strane SIMP-a za svaku od ovih tri zajednica zasebno, što omogućava nadgledanje stanja tržišta kao broj i procenat registrovanih lica koji potražuju posao, lica koja potražuju posao za koje je posredovano zaposlenje, učesnika u profesionalnim obukama i ostalim aktivnim merama tržišta rada, itd.

Obavljeno je nekoliko istraživanja od strane raznih organizacija (npr. KEC, ILO, Nevo Koncept) koje su istraživale izazove, potrebe i perspektive zaposlenosti članova Romske, Aškalijske i Egipćanske zajednice, koji mogu pomoći u dizajniranju usluga i mera za promovisanje zaposlenosti u skladu sa potrebama ovih zajednica. Ipak, nije bilo istraživanja o efikasnosti usluga i aktivnih mera tržišta rada koje su realizovane za ove zajednice u prošlosti, što bi bilo toliko važno za informisanje dizajniranja/modifikaciju istih u budućnosti. Preporučuje se da sada kada AZRK stekne iskustvo u nekoliko sličnih istraživanja, da se obave specifične analize za članove ovih zajednica.

Iako nisu primenjene kvote za učešće ovih zajednica u aktivnim merama u tržištu rada tokom 2018. godine, pitanje zapošljavanja ovih zajednica je opšte tretirano u glavnom dokumentu kreiranja politike u oblasti promovisanja zaposlenosti od strane MRSZ, Politika zaposlenosti za Agenciju za zapošljavanje Republike Kosovo 2019. – 2021. Ovaj dokumenat je postavio godišnje ciljeve za uključenje Romske, Aškalijske i Egipćanske zajednice u aktivnim merama u tržištu rada koje u narednim godinama pruža AZRK. Međutim, treba naglasiti da su ovi ciljevi niži od onih predviđenih u Strategiji, sa ciljem uključanja od 6 posto u 2021. godini, dok Strategija predviđa uključanje od 10 posto. Takođe, tokom 2018. godine, uključanje je bilo jedino 2.6 posto. Pošto su ciljevi koje treba postići minimalni, preporučuje se da se preduzmu napor da se pređu ovi ciljevi.

Uz inicijativu organizacija civilnog društva, tokom 2018. godine, organizovano je nekoliko aktivnosti sa ciljem informisanja članova Romske, Aškalijske i Egipćanske zajednice u nekoliko opština, iako AZRK nije organizovala slične aktivnosti, nova organizacija koja je trenutno u fazi istraživanja mišljenja, nakon čega planira sveobuhvatna kampanja (za sva potencijalna lica koja potražuju posao). Preporučuje se da kampanja AZRK u narednim godinama obuhvati i aktivnosti, informativne kanale i promotivne materijale koji su prilagodljivi za pristup ovih zajednica.

Iako nisu dizajnirane usluge ili mere u skladu sa specifičnim potrebama ovih zajednica, ove zajednice su bile deo aktivnih mera u tržištu redovnog zaposlenja koje pruža AZRK. Tokom 2018. godine, je bilo 223 člana romske, aškalijske i egipćanske zajednice, uporedno sa 300 koliko je predviđeno. Ipak, predviđena norma od 10 dobitnika grantova za osnivanje biznisa je višestruko pređena, gde postiže šifru od 40 dobitnika. Sa druge strane, nekoliko aktivnosti nije postiglo poboljšanje:

Nisu preduzeti napori za proračunanje standardnih statistika tržišta rada na osnovu AFP-a ili drugih izvora podataka.

Civilno društvo nije nadgledalo i izveštavalo o situaciji zastupanja ovih zajednica u zaposlenju u javnom sektoru i nivou poštovanja zakonskog okvira koji je na snazi u ovoj oblasti, što bi povećalo informisanje, zalaganje i javni pritisak na javni sektor za poboljšanje stanja.

Nisu angažovani savetnici za zaposlenost Romske, Aškalijske i Egipćanske zajednice. Ovo pitanje se treba tretirati još jedanput iz zakonskog aspekta kako bi se videlo da li, i kako, se ovo može obaviti unutar zakonskog okvira koji je na snazi.

Nisu dizajnirane aktivne mere tržišta rada koje reflektuju specifične izazove ovih zajednica

Nisu promovisani uspešni slučajevi u tržištu rada članova ovih zajednica. Preporučuje se da se ovo obavi u sklopu sveobuhvatne informacione kampanje u narednim godinama od strane AZRK.

Implementacija mera za promovisanje zaposlenjačlanova Romske, Aškalijske i Egipćanske zajednice u 2018.

Izveštaj procene Sektorske strategije Ministarstva rada i socijalne zaštite 2018. –2022.

**OPEN SOCIETY
FOUNDATIONS**

Roma Initiatives Office